

Laat de boeren maar dorsen (darsen)

Darsen is het Westfriese woord voor dorsen

Granen werden gedorst op een houten dorsvloer. In later jaren werd die dorsvloer of dors (dars) gebruikt om de bewaarkool op te stapelen. Het werd toen een “kooldars” die in feite niet meer diende om op te dorsen.

Dit artikelje gaat over de ontwikkeling van het dorsen te Koedijk.

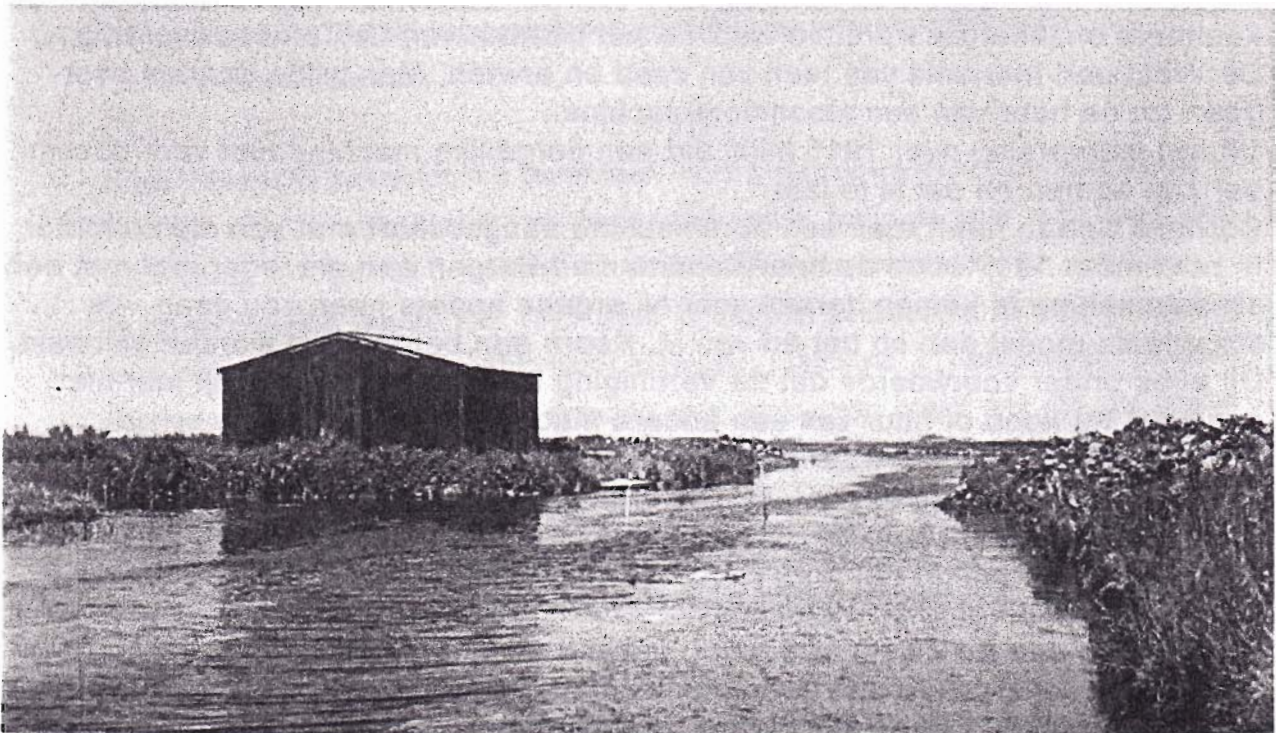
Rond 1800 bestond vooral het lagere land onder Koedijk uit hooi- en weiland. Het iets hogere land was bouwland en werd gebruikt voor de teelt van diverse graansoorten, waaronder tarwe, rogge, gerst en haver. Tarwe gaf nog de beste resultaten, maar moest wegens gebrek aan geschikte grond voor een deel van elders worden aangevoerd.

De eigen geteelde tarwe e.d. werd in de nazomer geschoren, aan bossen gebonden en op het land aan hokken en schelven gezet om te rijpen.

Nadat in de herfst het graan voldoende rijp was werden de schoven bij huis gehaald en opgeslagen om daarna op de dors te worden gedorst.

Jan Bartholomiesz Gleijnis verkocht in 1791 zijn boerderij onder conditie, dat de verkoper zijn leven lang 't recht zal hebben zijn zaad op de zolder van dit huis te leggen en op de darsvloer te dorsen.

In een landbouw enquête van 1800 staat over Koedijk dat het zaad in september en oktober meest met pramen werden ingezameld en in de schuren en op zolders gelegd, om het na dorsing zo spoedig mogelijk ter markt te brengen. Het transport gaat met eigen wagens en schuiten naar Alkmaar.

dorsboet anno 1971

Het dorsen met handkracht...

Misschien waren er meerdere methoden, maar het meest bekend was het dorsen met de dorsvlegel of op de geselbank.

Het zaad lag goed beschermt op de zolders en werd steeds rijper. Doordat het goed geborgen was en binnenhuis op de dorsvloer moest worden gedorst waren de weersinvloeden daarop niet van invloed. Bij alle weersomstandigheden kon worden gedorst.

Een geselbank was een grote houten tafel. De graanschoven werden stuk voor stuk met het bovineinde op de tafel geslagen, zodat het graan met kracht alle kanten heenvloog. Later werd het graan bijeen geveegd en met een soort waaier van kaf en stof gezuiverd. Het was in een bedompte ruimte een enorm stoffig karwei.

Vooraf rogge werd op de geselbank gedorst. Het was nogal stevig stro en werd in de bedden als onderlaag gebruikt in plaats van matrassen. Bij verhuizing en schoonmaak moest de hoeveelheid vaak weer aangevuld worden. Zo ontstond de uitdrukking; "*verhuizen kost bedstro*".

Bij het dorsen met de vlegel werd het ongedorste stro op de dorsvloer uitgespreid en dan met de vlegel bewerkt. Het schonen ging dan verder met de waaier, die in gemeenschappelijk eigendom was van enkele familieleden of burens.

De hoeveelheid te dorsen graan was in Koedijk niet zo groot en het proces zal daardoor jarenlang op dezelfde wijze zijn voortgezet. Toch waren er in de grote landbouwpolders systemen ontwikkeld waarbij dorsmachines werden ingezet.

Mechanisatie...

Nadat in het begin van de eerste wereldoorlog, mede door de mobilisatie, de arbeidskrachten schaarser en daardoor duurder werden en door plantziekten de koolteeld onzekerder werd, verwachtte het bestuur van de Tuinbouwvereniging De West een toename van teelt van zaad en erwten. Men wilde daarom overgaan tot de huur van een stoomdorsmachine.

Uit het jaarverslag over 1915 blijkt dat een dergelijke machine niet voor november kan komen en dat is te laat.

Cornelis Spaan heeft toen een dorsmachine aangeschaft met een electromotor. In november 1917 bood de heer Koopman uit Bergen aan om ieder jaar met een stoommachine te komen dorsen voor hij ergens anders heen zou gaan. Als dorsplaats moest dan op het erf van M. Koorn een beton plaat worden gemaakt. Dit alles onder voorwaarde dat de Vereniging De West de eerste vijf jaar niet overgaat tot koop of huur van een andere machine.

In 1918 komt Koopman weer dorsen.

Enkele jaren later is er in Koedijk een dorsvereniging met een eigen machine. Zo'n 400 meter achter het dorp werd een perceeltje land aangekocht ten behoeve van de berging en installatie.

Op het land aan de Zuider Veersloot, bekend als gemeente Koedijk *sectie A nr. 1401*, werd een golfplatenloods gebouwd voor opstelling van een stoomlocomobiel. Om de stoomketel van water te voorzien werd een wel gelagen die zoveel water produceerde dat het ijs in de nabijheid zelfs bij tamelijk strenge winterd nog onbetrouwbaar bleef.

Voor de loods kwam een grote betonplaat om daar in de dorsperiode de ma-

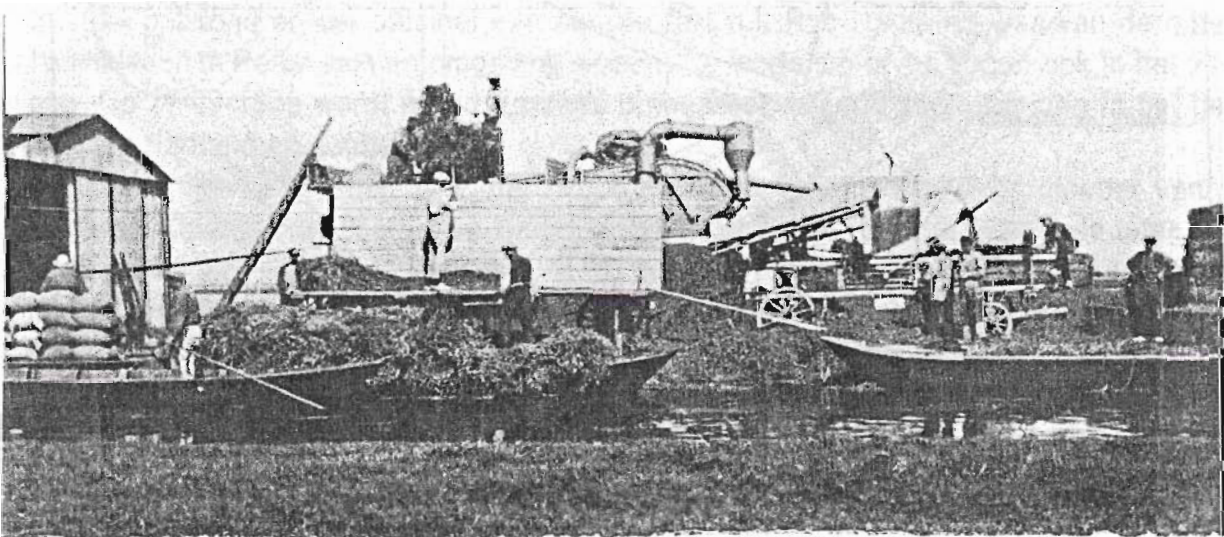
chine op te plaatsen.

De locomobiel bleef in de loods en dreef het geheel aan met lange drijfriemen. Het graan en de erwten werden met schuiten aangevoerd tot vlak naast de dorsmachine. Via een metalen pijp werd het overtollige kaf op een grote hoop ten noorden van de machine gedeponereerd. Er werd ook haver gedorst en en het kaf van de haver (haverdoppen) had nog wel enige aftrek voor bedvulling. Spottend kreeg het de naam van "augustusveren".

Om kosten te besparen wilde men in het begin van de dertiger jaren de locomobiel vervangen voor een diesel- of electromotor.

Er ging een delegatie naar Amsterdam om zich aldaar omtrent de dieselmotor op de hoogte te stellen. Het werd geen reclame voor de diesel, want de diesel demonstrateurs slaagden er ter plaatse niet in om de motor draaiende te krijgen, die mogelijkheid kon dus gelijk afgeschreven worden.

In 1933 ging men verder met elektra. Er werd een kabel aangelegd vanaf de transformator bij het Oostwijk langs de Kanaaldijk tot de Zuiderveersloot dwars door het akkertje A nr. 158, dat eigendom was van mijn vader. Zuider Veensloot is een verschrijving en moet zijn Zuider Veersloot.

enkele mensen op de foto: W. Visser, IJ. v. Leyen, K. Koedijker, de broers Lugtigheid, D. Butter en G. Dekker.

Een tragische gebeurtenis was in dit bedrijf, dat de arbeider Bertus Lugtigheid, die mede de strobalenpers gaande hield, bij dit werk een hand verloor. Mede door dit ongeval kwam de arbeidsinspectie een onderzoek instellen naar de gang van zaken bij dit afgelegen bedrijf.

Een van de inspecteurs vroeg o.a. aan de bewindsvoerder waar hij hier de toiletten moest vinden.

De toiletten waren er natuurlijk niet, De arbeiders en de bezoekers waren altijd gewend geweest om hun behoeften in de vrije natuur te doen. Het antwoord moest dan ook luiden: Toiletten? Zo ver als je kijken kan....

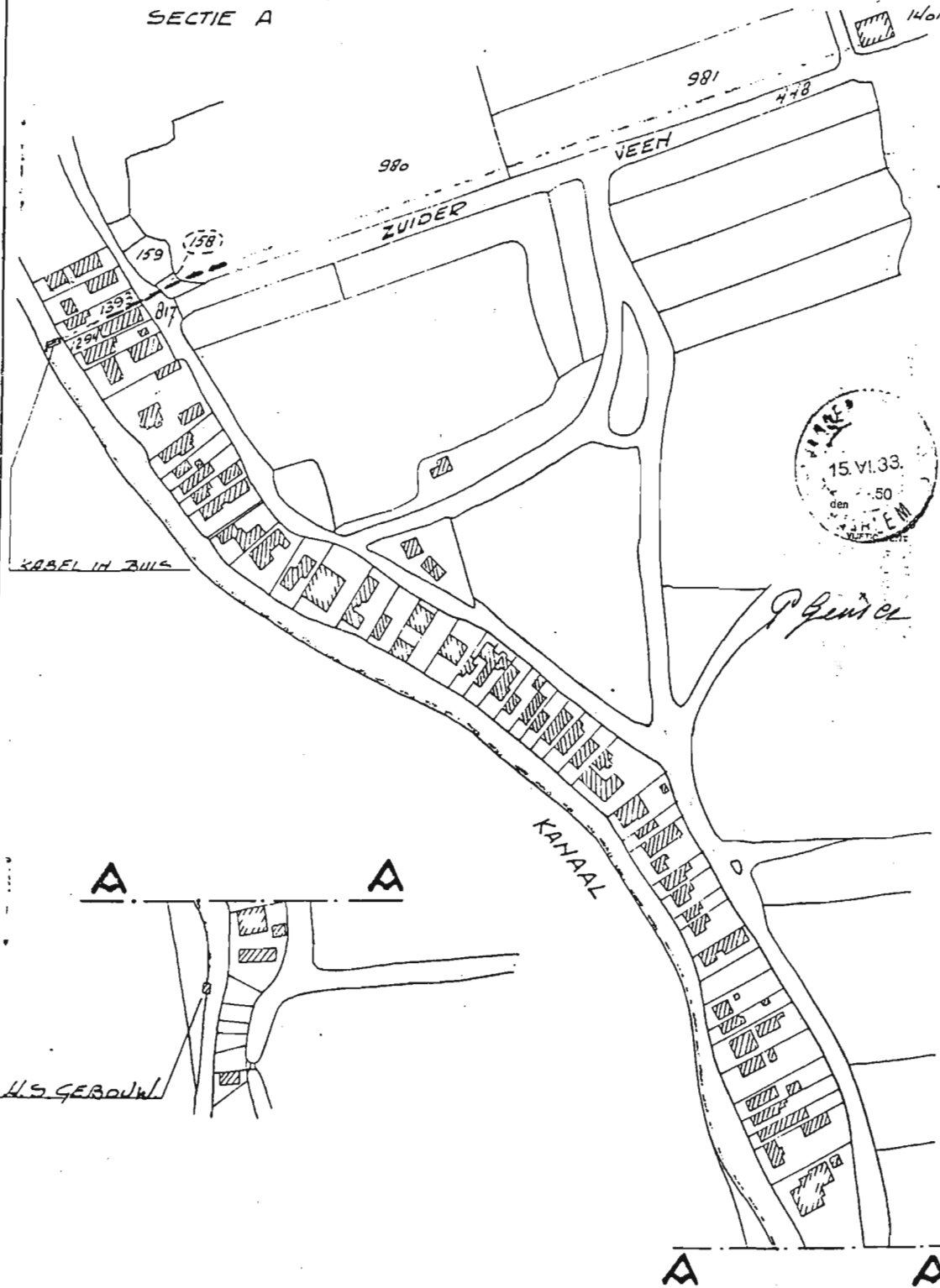
In verband met de herverkaveling werd de dorsvereniging in 1964 opgeheven en de opstallen gesloopt.

Rotterdam, ziekenhuis, maart 2001,

J. P. Geus.

GEMEENTE KOEDIJK
SECTIE A

SCHAAL 1 : 2500

VERKLARING
 - - - - - TE LEGGEN L.S. KABEL

PROV. EL. BEDR. V. N.-H. BLOEMENDAAL	
DATUM	13-6-33
GETEEK.	<i>[Signature]</i>
GECON.	<i>[Signature]</i>
GEZIEN	<i>[Signature]</i>
N ^o = $\frac{75}{K}$	

7398

Plattegrond van de aanleg van de P.E.N. kabel...